

lavantinski škofiji poslan. Še sedaj se spominjajo njegovga vnetega kaplanovanja tam doli v Pišecah in v bogati meri zorijo sadovi njegovega narodnega delovanja pri Sv. Križu tik Rogaske Slatine in v Rogatcu. Ko pa je bil koncem zadnjega stoletja poklican v Maribor, se je v njegovem srcu zacimila dvojna smer njegovega nadaljnega udejstvovanja: skrb za lepoto cerkve in za narodno ogroženo in še osobito za osirotelo mladino.

Rad je zahajal na deželo, da bodri in uči mladino, in pobral nam je skoraj vsak odvišni krajcar kar sproti, da jo s kakim vidnim darom razveseli in pridobi. Iz takih začetkov je zrastel in dozorel sklep za ustanovitev velike sirotišnice.

V tistem času je odlični frančiškanski pater Kalist Heric gradil sedanjo krasno cerkev Matere Milosti v Mariboru. Svoje načrte si je do leta 1890 zasnova, in — četudi brez vseh sredstev — se je v zaupanju na božjo pomoč odločil za zgradbo ter jo že pet let pozneje začel in v petih letih srečno končal tako, da je bila že avgusta 1. 1900 posvečena. G. Cerjak je z velikanskim zanimanjem to delo zasledoval in si vzgojil misel in odločni načrt, katerega mi je takoj po svojem imenovanju za župnika v Rajhenburgu izdal, da namreč tam doli zgradi veličastno cerkev in jo posveti Lurški Materi božji.

Takoj po nastopu nove službe (1. 5. 1900) se je lotil težavnega dela — pa tudi brez sredstev — in le z mogočnim zaupanjem na božjo pomoč oborožen in prepojen piameneče ljubezni do Matere božje. S svojim bratom Martinom in s pomočjo svojih gg. kaplanov ter na počitnicah se nahajajočih bogoslovcev in dijakov je spisal in odposlal nešteto prošenj po Sloveniji in po vseh bivših avstrijskih pokrajinah ter — bi skoraj rekel — po celi Evropi. In odzivov je bilo toliko in takih, da je že po osmih letih z delom začel in ga v šestih letih tudi srečno končal. Že tik pred izbruhom svetovne vojne, to je

2. julija 1914, je veličastno cerkev Lurške Gospe posvetil pokojni knezoškof Mihael, papež Pij XI. pa jo je 1. 1929 odlikoval z naslovom bazilika.

Veliki načrt g. Cerjaka je bil tedaj čudovito naglo izvršen in njegovi nameni v Rajhenburgu doseženi. Izčrpan pa so bile tudi njegove moči tako, da se je župniji odpovedal in stopil v pokoj.

Pa ni ga dolgo zavžival. Ko je začutil v sebi nekaj se vračajočih moči, se je 1. maja 1919 že zopet na novo delo podal kot župnik in dekan v Slov. Bistrici ter tukaj storil za zveličanje duš in olepšanje cerkev, kar je le mogel. In tukaj je izvršil vsaj deloma tudi drugi del svojega velikega načrta. Privabil je č. šolske sestre od Sv. Petra pri Mariboru in jih nastanil v bivšem minoritskem samostanu ter jim izročil skrbstvo v novi sirotišnici tik cerkve Matere božje 7 žalosti.

Tu sem — med svoje ljubljene sirote — se je tudi sam preselil ob svoji vpkojitvi pred dvema letoma, da jih nadzira in očetovsko za nje skrbi in jim službo božjo upravlja, pa se obenem skrbno na svojo zadnjo uro pripravljaj. In tukaj ga je obiskala bela žena zadnji terek pred božičem in mu med molitvami jokajočih sirot in sester in zdihujočih duhovnih sobratov vgasne luč življenja in zatisne oči.

Mož velikih načrtov in vztrajnega dela je po dolgoletnem hiranju in umiranju izdihnil svojo plemenito dušo v roke pravičnega Sodnika in se podal po večno plačilo k Njemu, ki blagruje vse v Gospodu umrle in zatrjuje, da njih dela pojdejo za njimi. Nemimljivi spomenik si je postavil že sam s sirotišnico in še posebe v srcih vseh hvaležnih obiskovalcev »Slovenskega Lurda« s prelepo baziliko, kakor je ob odprtem grobu zanosno zatrjeval gospod župnik Tratnik iz Rajhenburga. V neizbrisnem spominu ga ohranijo njegovi bivši župljani in znanci, ki so ga na dan sv. Tomaža v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, in nje-

govi bivši duhovni pomočniki z njegovim slovenjebistriškim naslednikom vred, kakor je v pretresljivi besedi izjavil g. župnik Šolinc. V večnem spominu pa bo živel v nebesih, ker je bil tako vzoren duhovnik in zvest izvrševalec ljubezni do Boga, bližnjega in sebe, kakor nas je milo tolažil voditelj pogreba in pogrebnih obredov, g. stolni dekan dr. Vrabec.

Ljubi prijatelj in zvesti tovariš, ločil si se od nas in se podal na zadnji poti za rajnimi 11 tovariši, med katerimi vidiš tudi letos odpoklicana gg. Zadravca in Martina Medveda. Le trije smo še ostali! O prosji za našo srečno zadnjo uro pri tistem Jezusu, kateremu si posvetil še svoj zadnji vzdihljaj na zemlji: Jezus, pomagaj!

Hudo me je pretresla vest o Tvoji smrti. Pa skoraj vesel sem Ti pred velikansko množico in pred 31 duhovnimi sobratih govoril v slovo, ker se mi je zdelo, da tudi v smrti svojo nebeske Mater posnemaš, ki je umrla samega hrepenenja po Jezusu. Tolažilo me je tudi, da Ti na tako lep način na Tvoji zadnji poti skazujejo svojo ljubezen in spoštovanje vsi stanovi in uradi, cerkveni pevci, šolska mladina s svojimi vzgojitelji in polnoštevilna požarna bramba. Ganljivo se je Tvojemu spominu poklonil tudi lavantinski stolni kapitelj po štirih odposlancih ter g. opat trapistov iz Rajhenburga in drugi dostojanstveniki. Najblažilnejše pa je gotovo vplivalo na vse na prižnici oznanjeno naročilo našega prevzvišenega Nadpastirja: Ob smrti g. kanonika Jožefa Cerjaka iskreno in prisrčno sožalje izražam rajhenburški in slovenjebistriški župniji, vsem potrtim sorodnikom in njegovim šolskim tovarišem, č. šol. sestram, gg. duhovnikom, znancem in prijateljem ter zatrjujem, da molim zanj in darujem sv. mašo za svojega milega prijatelja.

Slovenskemu narodu vsaj toliko poročati o g. kanoniku Jožefu Cerjaku, si šteje v žalostno dolžnost njegov prijatelj in tovariš I. K. Vreže v Mariboru

Zgube trgovske morarice.

Strahotni požar na novi francoski potniški ladji »Atlantique« je še gotovo našim čitateljem v spominu. Pri takih žalostnih ladijskih nesrečah se nehote zamislimo na druge slične pomorske nesreče. V predvojnem času je pretresla celi svet vest o potopu tedaj največjega prekoceanskega parnika »Titanic«, ki je zadel ob ledeno goro in je utonilo 2500 potnikov. Džakar je zadel »Titanic« na podmorski led, ni bilo več slične nesreče, ker patrulirajo od tedaj po radi ledenikov opasnih morjih ladje, ki stalno obveščajo svet o pojavu od

Pavel Keller:

„Hubert“

Roman iz gozdov.

Poslovenil dr. Ivan Dornik.

Stara Grčarica se je vrnila iz preiskovalnega zavora. Šla je k Belčarju na žago in ga prosila, naj ji dovoli, zopet prebivati na koči na barju. Belčar je pobesnel, zgrabil starko za vrat, jo vrgel iz hiše, toda se ni brigal več zanjo, ko se je naselila v koči. Belčar je postal sicer čisto brez čuta. Prežal je vsak dan na pismonošo, če mu slednjič vendarle ne prinese kakega glasu o sinu.

Boltežar pa je prišel k Hubertu z novim »razvozlajem« tega skrivnostnega naključja.

»In vendar je stara Grčarica ubila Bianco!« je bruhnil iz sebe.

»Gospod Boltežar!« je odvrnil Hubert. »Če pa jo je umoril Tim?«

»Zaradi Tima sem se motil. Grčarico bom dal zapreti, Grčarja osvobodim, Timu pa bom dal častno

Konec.

izjavo, kakršnokoli bo hotel, ravnotako seveda tudi njegovi nevesti, gospodični Milčki.« Ko mu je Hubert povedal svoje pomisleke, ga je Boltežar zavrnil: »Čeprav se tu in tam zmotim — toda iztikam vendarle; vi pa — oprostite — pri tej stvari ne napravite čiste nič!«

»Oho — jaz tudi iztikam!« je rekel Hubert

»Za kom?«

»Za Belčarjevim Tončedom!«

In Hubert je obrazložil Boltežarju, zakaj sum. Tončeta. Boltežar ga je vprašal, če tudi gospodična Eriča misli tako. Ko mu je Hubert potrdil, je rekel: »Prosto, če je tako, pa moram paziti, kajti Eriča ima bistro glavo.«

Ko sta se tako razgovarjala na Hubertovem vrhu, je prišel pismonoša in pomolil Hubertu čez plot karto, ki jo je pisal Tim. Pisal je, da se je naveličal Evrope, da je dobil mesto natakarja na Loydovem parniku in da že pred zadnji teden odpotuje v Ameriko. Pred svojim odhodom pa pošilja še srčne pozdrave. Ker je pod svoje ime napisal tudi svoj naslov, je Boltežar takoj pripisal izjavi, ki jo je imel že pripravljeno za gospodično Milčko, še tole: »Pravkar sem izvedel

Uboj zeta pred sodiščem. Posesnik Franc Kolarič se je oženil pred 4 leti s Pavlo, hčerko 62letnega Franca Dolinška, posestnika v Grajeni. Po poroki se je preselil k ženinim staršem v upu, da bo dobil posestvo. Kolarič pa je ravnal slabo s svojo ženo, radi tega ni bilo nič s predajo posesti in to je silno jezilo zeta, proti kateremu je bila posebno taščica. Letos dne 8. maja je prikolovratil Kolarič pijan domov ter je začel groziti ženi in njenim staršem. Žena je utekla k sosedu, pijanec se je pa lotil s sekuro vrat, za katerimi sta spala stari Dolinšek in njegova starejša hčerka. Po silovitih udarcih so vrata odnehala in oče Dolinšek je v silobranu segel po nož za rezanje satovja in sunil nasilneža v desno stran trebuha. Težko ranjenega so prepeljali v ptujsko bolnico, kjer je pa umrl. Dne 20. decembra je stari Dolinšek pred mariborskim sodiščem vse skesano priznal in je bil obsojen radi prekoračenja silebrana na enoletni zapor.

Ob živino ga je spravil. Še ne razkrinkan lopov se je priklatil k posestniku Gombocu v Potrni. Na hlevu je zamašil vsa okna in nato je zažgal kup slame. Gospodar je našel zjutraj v hlevu zadušena dva konja in dve kravi.

Ponarejeni 10dinarski novci so se pojavili v Celju. Potvorbe je lahko spoznati.

V duševni zmedenosti v Ljubljano. Letos dne 27. novembra je zginila v Ljubljani neznano kam od doma gospa Minka Golob, soproga bivšega železniškega direktorja. Vsa poizvedovanja ter povpraševanja za zginulo so bila zaman. Dne 19. decembra so čistili zatvornice elektrarne na Fužinah. Delavci so zapazili pred zatvornicami neznano utopljenko, v kateri so prepoznali novembra izginulo gospo Golobovo. Pokojna je kazala večkrat znake

duševne zmedenosti in je storila obupno dejanje v nerazsodnosti.

Vlomilci so v zadnjem času v ponočnih urah pridno na delu po Ljubljani. Iz trafike gospe Scagnettijeve so odnesli 1800 Din gotovine ter več cigaret. Zemljemercu Alojziju Fakinu na Glincah in v isti hiši stanujočemu uradniku Francu Boltežarju obleke za 4500 Din. Na vlome pred prazniki so se gotovo tudi letos spravili preizkušeni in že večkrat kaznovani ljubljanski vlomilci.

Vlak ubil konja. Na železniškem prelazu na Viču pri Ljubljani je odbila lokomotiva enega konja s tako silo, da je obležal mrtev. Konj je bil last posestnika Sirnika z Vidovdanske ceste. Sirnikov hlapec je pripeljal s parom konj voz snega do železniškega prelaza, kjer ga je nameraval stresti v jarek

ob progi. Radi ledu na cesti ni mogel z vozom tik jarka in je moral konja izpreči. Zapregel je živali zadej k vozu, da bi potegnila konja voz bliže k jarku. Ko je bila vprega na tiru železnice, je prišlo do zgoraj omenjene nesreče.

Vlom v krčmo. O položaju dobro poučeni uzmoviči so obiskali v noči v Kamniku gostilno pri Malovrhu na Grabnu. Odnesli so 40 kg masti, 20 gramofonskih plošč, čevlje in še nekatere druge malenkosti.

Od nočnega požara obiskana domačija. V vasi Orehovlje pri Kranju je nenadoma izbruhnil ob 3. uri po polnoči požar v 50 m dolgem gospodarskem poslopju posestnika Snedica. Požar je preskočil na hišo in upepelil pod strešje. Z lepo urejenim ter prenovljenim gospodarskim poslopjem je zgorela: krma, vozovi, orodje, motor, slamo-

Atentat španskih prevratnežev na ekspresni vlak Barcelona—Sevilla. Izpod razvalin vagonov so potegnili 20 mrtvih in 40 hudo ranjenih.

za naslov Vašega gospoda ženina. Pošiljam Vam ga v tem pismu. Žalibog se že prihodnji teden namerava odpeljati v Ameriko. Hitite torej! Zelo me bo veselilo, če Vam le količkaj morem pomagati. Boltežar.»

In končno je Hubert moral poslati Timu brzojavko, v kateri ga je pozval, naj se vrne, ker je vse v redu.

— — —

To leto so imeli ljudje hudo žetev. Sonce je vroče pripekalo, tako, da je vse žito hitro zorelo in vse naenkrat sililo pod srp. Vsak drugi dan pa je prišla nevihta. Bil je torek in Hubert je vstal zgodaj. Sel je v gozd in legel med vresje. Nenadoma a je zašumelo za njim. Planil je kvišku, se ozrl in zakričal. Pred njim je stal Belčarjev Tonče. Ustrašil se je ravno tako kakor Hubert. Stisnil je pesti in zavpil: »Ne smejo vedeti, da sem tukaj — nikomur ne smete povedati! — Gorjé vam, če —!« Nato je izginil.

Hubert je tekkel najprej po Eriko in z njo je šel k Boltežarju na polje, kjer mu je povedal, da se potika Tonče v okolici. Ponoči nato sta se v nevihti odpravila Hubert in Boltežar z občinskim stražnikom, da bi v temi zajeli Tončeta, ki se je najbrž skrival v koči na

barju. Ko pa so prišli do barja, je treščilo in kočica se je užgala. Tekli so h koči, pa je bilo že prepozno: našli so le kup ožganih podrtij še, o Grčarici in Tončetu pa ni bilo ne duha ne sluha. V dolini je v tej strašni noči začelo goreti še na dveh krajih — — —

Ko je šel Hubert zjutraj proti domu, je našel pod križem Tončeta in Liziko. Tonče mu je povedal, da je on zažgal očetovo žago, ukradel očetu denar, Biance pa da on ni ubil. Sedaj hoče spraviti Liziko v mesto, toda nihče naj ne ve za to.

Doma je Hubertu povedala Padovka, da je že Boltežar poslal ponj, ker se je stari Belčar obesil.

Hubert je hitel na žago. Starec je mrtev ležal sredi sobe. Boltežar je pokazal Hubertu na mizo, kjer je bilo napisano s kredom: »Grčarja naj takoj izpuste. Jaz sem ubil Bianco. Tonče je nedolžen. — Jakob Belčar.«

— — —

Preteklo je nekaj dni. Prišel je na graščino stari Čresnik, graščak, ki je nekega večera obiskal Huberta. Ponudil mu je posestvo za nizko ceno v nakup. Hubert se je odločil, da kupi, če mu pritrdita dva: Erika in Boltežar —

severa proti jugu plavajočega ledu. Plavajoče ledene gore danes enostavno razstreljo. V splošnem pa so tudi danes zgube potniških in tovornih ladij precej številne. Trgovska mornarica na celem svetu je zgubila leta 1931 315 ladij s 300.000 tonami (tona = 1000 kg). Pred tremi in več leti, ko je bila gospodarska kriza še le v povojih, in je bil pomorski promet živahnejši, so bile zgube ladij bolj občutne. Leta 1926 se je potopilo 653 ladij s 500 tisoč tonami, leta 1929 celo 679 ladij s 610.000 tonami. Višina omenjenih izgub nam bo postala prav jasna, če jo primerjamo z grad-

reznica, mlatilnica in še razna druga oprema. Pogoreleča stara mati je pripovedovala, da je tokratni požar pri Smedicu ali pri Ansovih že četrti, odkar ona pomni.

Nova zaloga nabožnih predmetov je dospela, posebno križev, kipov, slik in podobic itd. Naročujte pri Tiskarni sv. Cirila v Mariboru!

Opozarjamo na inserat nove zabavne knjige »Don Kihot« (izgovori: Don Kihot), ki opisuje tega prebrisanelega plemenitnika, imenovanega tudi Vitez žalostne postave, tako da bo razvedrila mlade in stare!

Denarnice za drobiž kupite najbolje v prodajalnah Tiskarne sv. Cirila v Mariboru.

Predivo in konopijo Vam izdelam v vrvarsko blago. Šinkovec Anton, Celje, Dečkov trg.

*

Božič pod nebotičnikom v Njujorku.
Na božičnem drevesu je 3000 lučic.

njo novih ladij. Leta 1928 je bilo spušenih v morje 869 novih trgovskih ladij s skupno 2.699.239 tonami. Leta 1929 je bilo zgrajenih 1012 novih ladij z 2.793.210 tonami, in leta 1930 novih ladij z 1.617.115 tonami. Leta 1930 je znašala zguba eno tretjino po številu in na tonaži eno sedmimo novih zgradb. Leta 1931 je bila zguba po številu nekaj nad polovico in na tonaži približno eno petino v morje na novo spušenih ladij.

Kačji piki.

Najbrž ni v sedanjih povojni dobi nobene ga polja, ki bi bilo obvarovano pred hlastanjem po rekordih. Po

DRUŠTVENE VESTI

Organizacija in mladina.

Franjo Tanjšek, št. Andraž pri Velenju.

Zivimo v dobi, kó povsod prevladuje goli računarski duh, ko je goli sebični razum na pravil človeka nezadovoljnega in mrzlega — brezbržnega za dobro stvar in delo v blagor skupnosti. Med ljudmi pojema vez skupnosti in medsebojne ljubezni; vsak hodi po svoji poti, drug drugega prekaša v povzdigovanju lastnega jaza. Vsak hoče biti prvi, vsak hoče več veljati; drug izpodriva drugega, drug odrija drugega z vidnejših in vplivnejših mest. Ni več onega medsebojnega spoštovanja ter ljubezni, ki je še nedavno vladala med nami; odjenjala je vez medsebojnega prijateljstva, ki nas je tesno oklepala v veselih in žalostnih dneh.

To je sad nove kulture — lažikulture, ki jo je nam prineslo prosvitljeno 20. stoletje. To je stvar, ki nam daje mnogo misliti. In za rešitev tega problema je predvsem poklicana mladina. Ona mora prva v svojih vrstah obnoviti duha skupnosti in socialne ljubezni. Če hoče zanesli tega duha enkrat med ljudstvo in vse njegove sloje, mora predvsem sama biti prožeta tega duha. Ta občestveni duh se ne more gojiti drugje, nego v občestvu, to je v društvu. V skupnosti je moč, to načelo naj velja vselej in povsod pri našem delovanju. Skupno delo v prosvetnih in gospodarskih organizacijah nam bo prineslo rešitev iz tega duševnega ozračja; prosvetne in gospodarske organizacije nam bodo vzgojile nov rod, ki bo položil temelj boljšemu našemu življenju.

Redki — hvala Bogu redki — so tisti, ki ne marajo za društveno življenje, ki ob našem delovanju stoje na strani, ki se nam posmehujejo in podcenjujejo naše delo in naše uspehe. Iz sebičnosti ali užaljenega samoljublja se odtegujejo od naših vrst ter nam nasprotujejo, kjer pač morejo. In baš tem moramo s skupnim in vztrajnim delom pokazati, da se jih ne bojimo, da je vse njihovo nasprotovanje brezplodno in brez podlage.

Jesen. Hubert je srečal Eriko v gozdu. Obstala sta drug pred drugim. Hubert je videl, da je Erika zardela. Ali je slutila, kaj ji hoče reči? In Hubert ji je rekel: »Erika, prosim vas, bodite moja žena!«

Sprva mu ni odgovorila ničesar; nekaj časa je šla molče poleg njega . . . nato pa je vprašala:

»Zakaj?«

Povedal ji je po resnici: »Ker vas srčno ljubim.«

S tresočo roko je segla po njegovi, nato pa jo je zopet izpustila. Ko sta šla dalje po poti, je rekla:

»Toda jaz sem samo neznatna učiteljica na deželi.«

»Erika, boste pa velika učiteljica na deželi!« ji je odgovoril Hubert.

Nato ji je povedal o svojem načrtu, da namerava kupiti graščino. Če bi se mu le posrečilo, da dobi še Boltežarja za oskrbnika, svetovalca in prijatelja, potem bi poskusil. Na robu gozda mu je Erika dala roko in ustnice v poljub.

In z milimi očmi ju je blagoslovil jesenski gozd.

Belčarjev Tonče je bil obsojen na dve leti. Šipčeva Lizika ga je čakala v mestu. Čakala je na re-

šitev iz samote in trpljenja, čakala svojega dragega.

Grčar se je vrnil domov. Hubert ga je vzel k sebi in mu dal udobno sobico. Hodil je okrog kakor v sanjah in pomežikoval na soncu. Ta sin gozda je v zaporu tako bridko hrepenel po gozdu, da bi mu sedaj ne mogel več storiti žalega s sekuro. Pozimi je umrl. Hubert je večkrat premišljeval, kakšen bo Grčar, ko bo ležal na mrtvaškem odru. S sršastimi lasmi, s čemernim obrazom je ležal tam. Toda njegove roke! Tako preproste v svoji zasukani obliki, tako razsekane v življenju, ki je bilo polno težkega dela, sedaj pa mirno sklenjene na prsih — — —

Erika Grubelnikova je postala Hubertova žena. Boltežar je trdil, da bo najsijajnejša žena v vsej pokrajini.

Ob tihih, dolgih večerih večkrat sanjarita Erika in Hubert o bližnji pomladi. Tedaj se bo začelo novo življenje.

Brez te cvetoče mlade žene bi Hubert ne strpel v tej zimski samoti. Tako pa je bil vedno zadovoljen, tudi če je sedel pri svojih knjigah. Dovolj mu je bilo, da je vedel, da je Erika v hiši, in ni bil prav nič samotn. —

Belo kot sneg in svežeduhteča naj bo Vaše perilo. To lahko dosežete brez vsakega truda in muke, če uporabljate Persil. To odlično sredstvo za pranje se dobiva v vseh trgovinah.

Persil

Iz organizacij, kjer deluje mladina z veseljem radi notranje potrebe za povzdigo življenja, bodo izšli iskreni ljudje, ki bodo v korist družini, občini, cerkvi in državi, ki bodo povsod podirali sedanje računarsko, sebično ter puhlo omiko ter pripravljali pot edino pravi krščanski omiki. Ta mladina bo nositeljica prave narodne in krščanske prosvete. Oznanjevalka bo z besedo in dejanjem ideje bratstva in ljubezni, brez katere se ne dajo udeležiti velike smernice sedanjega papeža o novem gospodarskem redu: o stanovski reorganizaciji človeške družbe.

*

Kamnica. Posebno v zadnjem času se je začelo prav upapolno zanimanje naših pridnih fantov in deklet za vedno višjo izobrazbo in živahno društveno življenje. Da so priredili